

ā'ná

לדופקי בתשובה

גליון חגיגי מוגרל

קונטרס

חולו של מועד

פסקי הלכות, שאלות ותשובות, בירורי הלכות,
בענינים השכיחים בהלכות חול המועד

ערב חג הסוכות תש"ע לפ"ק

פה לונדון יצ"ו

קונטרס חולו של מועד

"הימים נקראין חול המועד והטעם מפני שהן חול לגבי א' וז' אבל לגבי שאר ימים מועד איקרו ולכן אין לאדם לעסוק בשום מלאכה לא גדולה ולא קטנה ולא התירו כי אם דבר האבד ושיהיה נקל לעשות ולא יאמר אדם כיון שאיני יכול לעשות בהם מלאכה אוכל ואשתה ואטייל ואשמח בהם כי אין זה כוונת היו"ט והמועדים חלילה להאמין זה והפתאים והסכלים לבס נוטה לסכלות זה אבל האמת לא ניתנו יו"ט לישראל אלא כדי שיהיו פנויים מעסקים ומלאכהם ויעסקו צחורה וצלי טרדה וצלי מחשבה והם ימי רצון ומונחים בלמודם לכן אין לאדם לאבד אותה במאכל ומשמה ושינה וטיול אלא כל אחד יעמוד במקומו המיוחד לו ויעסוק צמה שחננו האל יתברך ויתעלה בעלי מקרא במקרא בעלי משנה במשנה בעלי גמרא בגמרא, ולא מפני זה תעגן נפשו אלא יאכל דברים טובים ומוטעמים וישתה כראוי לו וישן מעט אם צר הכי הוא והרי כל זה עונג לגופו ואח"כ שאר היום יענג נפשו העגומה וכו'.

וכל אלו הימים יש בהם תוספת קדושה ויש קרבן מוסף לכל יום וזריך כל אדם לזהר בו כנ"ל, גם יש בהם תוספת גברא בקריאת התורה, ומתוך עניינים אלו נראה שיש בהם קדושה, ואין השכל נותן שניתנה הקדושה צימים אלו לאכול ולשתות ולנהוג בהם מנהג חול, והמתנהג בהם כמנהג הזה בשגעון ינהג ועמיד ליתן את הדין ומחלל קדושת הימים ומעלחם, אבל הענין כאשר כתבתי והחכם עיניו צראשו לשקול כל העניינים כאשר כתבתי כמה פעמים".

סדר היום (ערך חול המועד)

כל הכבוד שמורות

בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות להמחבר

שלמה דוד קליין

Russel Lodge

23a St. Andrew's Grove

London n16 5nf

פקס' 0044207183696

פלפ' 07727197313

קונטרס חולו של מועד

הקדמה – גודל החיוב לדעת הל' חוה"מ על בורין, אשר המכשילה מצויה בה

הלכות חוה"מ הן מן ההלכות הקשות ביותר, וכמו שמצינו בגמ' מס' מו"ק (דף י"ב ע"א): "אמר רב הלכות מועד כהלכות כותים בהלכה, למאי הלכתא, אמר רב דניאל בר קטינא לומר שהן עקורות ואין למידות זו מזו וכו' ", ופירש"י 'עקורות' – כאשר עקרה שאין לאדם ממנה פרי אלא גופה. ואין למידין זו מזו – דאימא כשם שזו מותרת כך זו מותרת, עכ"ל. ומדברי גמרא זו כתב בשו"ת תרומת הדשן (סוסי פז) שבסברא מועטת מחלקינן בין המלאכות בחול המועד, ע"כ. ובירושלמי (פ"ב דמו"ק ה"ה) אמרינן "כהנא אמר אית מילין במועד דקשיין מן אהילות ומן נגעים". והאריך בזה החינוך (מצוה שכ"ג), וראה לשון היוסף אומץ (סי' תתל"ג) "דינים דחול המועד נפשיים ואין לעמוד על עיקרם אם לא בדקדוק גדול, כי חילוקיהם תלויים בשערה". [לדוגמא: לבנות ביהכ"נ בחוה"מ אסור אף כשאין ביהכ"נ אחר בכל העיר ויתבטלו מתפילה בציבור, ואמירת קדיש וקדושה וכו', ומאידך לבנות מרחץ מותר].

זאת ועוד כי מלבד שהן מן ההלכות הקשות, קשה עוד יותר לקיימה, כי שונה היא מהלי שבת אשר ידוע חומרתו לכל אחד, וגם ביו"ט חוץ ממלאכת או"נ הכל אסור, אולם בחוה"מ כיון שהותרו מקצת מלאכות מדמין העולם שהותרו כולם, וכמו שכותבים הא"ר (הובא בבאה"ט תצ"ב) ובס' נוהג כצאן יוסף **דלהכי תיקנו תענית בה"ב דייקא אחר סוכות ופסח ולא אחר שבועות, משום דיש בהם חוה"מ ובזה רבים המתפרצים לעשות מלאכה כיון שהותרו מקצת מלאכות, וכלשון הא"ר "וכמעט אין איש צדיק בארץ וכו' בימים אלו מלעבור על דת".** גם האשל אברהם מבוטשטאש (תקל"ג) מתאונן על המצב הקיים. גם בשו"ת דברי חיים (ח"ב סי' מ"ח) יש לשון חמור על אלו שמחפשיין קולות בחוה"מ. **וראה** לשון הפלא יועץ (מערכת חוה"מ): "ויחרד האיש וילפת שיש דברים שנראים קלים ואדם דש אותם בעקביו עליהן אמרו שהעובר עליהן אין לו חלק לעולם הבא **ובפרט בענין חול המועד רבים עברו ומחמת שהותרו איזה מלאכות יותר מיו"ט נעשו כל המלאכות כהיתר ואין מבקש לידע מהו אסור ומהו מותר** ועבירה גוררת עבירה שמתוך שהם להוטים בעסקיהם או בשחוק הקארטין פנה היום בלי אכילה כלל או באכילה כל שהוא כמעשהו בחול וה' הטוב יכפר בעד והאיש הירא לנפשו ידרוש מעל ספר או מפי סופרים איזו מלאכה אסורה ואיזו מותרת ולא יעבור וכן יזהר להרבות קצת באכילה ושתיה להבדיל בין הקדש ובין החול ולא יאבד עצמו לדעת וכו' ".

לאור הדברים האמורים, אנו מוציאים לאור קונטרס על הל' חוה"מ, אשר בו יבוארו עיקרי הלכות חוה"מ, המצויים לכל אחד ואחד מתוך דברי השו"ע והפוסקים הבאים אחריהם, וגם לרבות מתוך ספרי שו"ת וספרי הלכה עד אחרוני זמנינו [והשמטנו ההלכות שאינם מצויות כ"כ לכאו"א], ויה"ר שיהא הדבר לתועלת ולחיזוק לקיים הלכות חוה"מ על בורין, ושלא נהיי ח"ו בכלל מבזה את המועדות.

וזאת למודעי! כי לא הבאנו בקונטרס זה את דיני המסחר בחוה"מ, שבזה צריך לדון בכל פרט ופרט בנפרד, ומי שצריך לעבוד בחוה"מ יתייעץ בזה עם רב מורה הוראה הבקי בדינים אלו, וכמש"כ החיד"א בשמחת הרגל (בדרשות על חג הסוכות סוף פ"ג) "וממוצא דבר מכל דבר שיסתפק בחול המועד בענין מלאכה לך אצל חכם ויעשה כהוראתו לבל יאבד עולמו".

קונטרס חולו של מועד

פתיחה - יסודות בהל' חוה"מ, אם היא דאורייתא או דרבנן והנפק"מ

בגמ' חגיגה (י"ח ע"א) מצינו הרבה דרשות מהיכא ילפי' דחוה"מ אסור בעשיית מלאכה, ונחלקו הראשונים אם כוונת הגמ' לדרשה גמורה ומלאכת חוה"מ אכן אסורה מדאורייתא, או דחוה"מ אסורה מדרבנן וקראי אסמכתא בעלמא נינהו. ומצינו בזה ג' שיטות בראשונים י"א דחוה"מ דרבנן וקראי אסמכתא בעלמא, י"א דחוה"מ דאורייתא, אלא שהתורה מסרוה לחכמים שהם יכריעו איזה מלאכות מותר ואיזה דברים אסורים, ושי' הרמב"ן: שהתורה בעצמו התירו כל צורך המועד, וחז"ל סייגו במקצת ההיתרים וכדלהלן. וכמו"כ מצינו בגמ' פסחים (דק"י"ח) דהמבזה את המועדות כאילו עובד ע"ז, ופי' הרשב"ם דקאי על חוה"מ, והתוס' חולקין דחוה"מ דרבנן (ע"י כ"ז בב"י ריש הל' חוה"מ, וביה"ל שם, וגם בחזון עובדיה הל' חוה"מ שהפליא להביא כל שיטות הראשונים והאחרונים בנידון כדרכו).

בדעת המחבר כתב המג"א (תק"ל סק"א) דמוכח דס"ל דהיא מדרבנן, ומדברי הרמ"א משמע דס"ל דחוה"מ דאורייתא, וכתב המג"א דאיך שלא יהי' עכ"פ עונשו גדול מאוד דאמר' בגמ' דהמבזה את המועדות וכו', והאחרונים הקשו על המג"א דהרי מימרא זו קאי על חוה"מ רק למ"ד דחוה"מ דאורייתא ולא אליבא דמ"ד דהיא דרבנן וכדמוכח מדברי התוס' הנ"ל, ותי' המח"ש דכוונת המג"א דעונשו גדול כיון דלמ"ד דהיא דאורייתא הרי הוא כעובד ע"ז. וע"י בביה"ל (שם ד"ה ומותר) שהאריך בהבאת דיעות הראשונים בנידון, וסיים על דברי המחבר: "אפשר שלא ראה כל הני ראשונים שהבאתי, ועכ"פ אין למהר להקל כ"א לצורך גדול".

והנפק"מ לענין ספק ולענין הנאה ממעשה חוה"מ (שש"כ) ואכן בשע"ת מביא משו"ת ר' אלעזר בן ארחא שמחמיר בהנאה ממעשה חוה"מ וכ"פ הגרשז"א דדינו לענין הנאה כמו בשבת (וע"י מה שהאריך בחוה"מ בענין זה).

וכתב המנחת חינוך (שכ"ג) דלדיעות הסוברים דחוה"מ דאורייתא אזי מלבד הדברים שהתירו בה, דינה שוה לדין יו"ט.

ועפ"ז יש לדון בכל מלאכה ומלאכה בנפרד אי התירו בחוה"מ, וכגון הדלקת אש בסתם שלא לצורך המועד, הוצאה וכו', ואכן מצינו דיון באחרונים לכל דבר, ואי"ה נכתוב מזה להלן.

בהל' חוה"מ מצינו ח' מושגים

(א) צורך המועד. (ב) אוכל נפש. (ג) דבר האבד. (ד) צרכי רבים. (ה) צורך מצוה. (ו) צורך המת. (ז) מעשה הדיוט-מעשה אומן. (ח) כיוון מלאכתו במועד. ויתבאר בעז"ה בהמשך הדברים.

אמירה לעכו"ם בחוה"מ

יש לדעת שגם בחוה"מ קיים איסור אמירה לעכו"ם, ולכן "כל דבר שאסור לעשותו בחוה"מ, אסור לומר לעכו"ם לעשותו" (לשון המחבר בסי' תקמ"ג סעי' א', וזולת לצורך מצוה שרי ע"י גוי, דהרי יש מתירין אפילו בשבת, מג"א ומשנ"ב סק"א).

קונטרס חולו של מועד

פרק א' – כללי דין עורך המועד באוכל נפש ובשאר צרכים / ודין כיוון מלאכתו במועד

אלא שדחה עד לרגע האחרון, ושוב שכח שעליו לעשות המלאכה. דעת החת"ס (שו"ת חו"מ סי' מ"ב) שיתכן שאינו דומה למקרים שנתבארו ונחשב למכויין מלאכתו במועד. ויש מפקפקים בזה, וסוברים שגם שכחה כזו הרי זה בכלל 'שכח או נתעצל' דהשו"ע, שאין זה בגדר מכויין מלאכתו במועד, ואין לדיין אלא מה שענינו ראות, והרב המקיל בזה לעת הצורך יש לו על מי לסמוך (עי' שש"כ פס"ו הערה קנ"ח בשם הגרש"ז זצ"ל, שו"ת באר משה ח"ז סי' ס"ה, חוהמ"כ פ"ב הע' רי"ב באריכות. וע"ע פירות האילן סי' תקל"ח סק"א).

[ה]. ומבואר בדע"ת להמהרש"ם (סי' תקל"ח) "ונראה דאם היה שוגג באומר מותר לכוין מלאכתו במועד, אין להתיר לו, דאף דאומר מותר שוגג הוא, מ"מ לא הוי אונס". וביאור הדברים שאף שעשה זאת בשגגה, הרי סוף כל סוף "כיוון" מלאכתו למועד ועדיף משכח, כיון שבפועל כיוון מלאכתו למועד, ונמצא שחלה עליו גזירת חכמים שלא יבצע המלאכה, בכדי שימי חול המועד לא יהיו מיועדים למלאכה (עי' חוהמ"כ פ"ב הע' רי"ג, ומיושב קצת מה שהקשה בשו"ת באר משה ח"ז סי' ס"ו).

[א]. אוכל נפש לצורך המועד, מותר לעשות אף מעשה אומן ואף בכיוון מלאכתו במועד, ואפילו אם המלאכה כרוכה בטירחא מרובה (שו"ע סי' תקל"ג סעי' א').

[ב]. דבר שאינו אוכל נפש אך היא לצורך המועד, אסור לעשותו במעשה אומן ומותר רק מעשה הדיוט, וגם דוקא בלא כיוון מלאכתו במועד (שו"ע סי' תק"מ סעי' א' וסעי' ג').

[ג]. ומכויין מלאכתו במועד הכוונה מי שמניח במזיד למועד המלאכות שיש לו לעשותו מפני שאז זמנו פנוי (כ"ה ברמב"ם נמוק"י ובי' הגר"א ועוד הו"ד בחוהמ"כ פ"ב הע' רח). אבל השוכח או שמחמת עצלות שחשב שיספיק לעשותו לפני החג, ולמעשה נמשך הדבר עד למועד, וכן כשהיה סבור שניתן יהיה להמתין עד לאחר המועד, ועכשיו מתברר שהמלאכה אינה סובלת דיחוי אין הדבר נחשב למכויין (שו"ע סי' תקל"ח סעי' א'). וה"ה למי שהיה במצב של מירדות הלב, ועקב כך נמנע מעשיית מלאכות (רא"ש פ"ב מו"ק סי' א', הובא בהגהות לספר אור"ח ספינקא תקל"ח אות ב').

[ד]. במקרה שלא טעה ב"אומד" [כלומר בהשערת משך הזמן שיידרש בכדי לסיים המלאכה לפני החג, או בהשערתו שהמלאכה תוכל להמתין עד לאחר החג].

פרק ב' – דין תגלחת בחוה"מ

ששמע מהצמח צדק ששמע מהבעל התניא שהנו"ב הוא יחיד בדורו ובהוראותיו ולא החטיא המטרה בכל דבר אשר הורה, ואף בפסקו בענין הגילוח, ואכהמל"ב.

מרימת גבות עיניים לאשה – מותר (שו"ת אבני ישפה ח"א סי' ק"ג והביא דבריו בשו"ת רבבות אפרים ח"ו סי' ערה, עפ"י שו"ע סי' תקל"א ס"ח דמותר ליטול שפה בחול המועד, וע"י שעה"צ שם אות טו).

האיסור - אסור להתגלח בחוה"מ, ואף שהוא צורך המועד, מ"מ אסרו חכמים כדי שלא יכנס לרגל כשהוא מנוול. גילח קודם המועד, דעת ר"ת להתיר, אמנם כל הפוסקים לא הסכימו עמו, משום גזירת הרואין, וכן נפסק בשו"ע (סי' תקל"א). [וידוע שי' הנו"ב בזה (במהדו"ק ובמהדו"ת) שהסכים לדעת ר"ת לענין גילוח הזקן והשד"ח מביא שכל הפוסקים חולקין עליו, ובארחות חיים שהקול נשמע שהנו"ב בעצמו חזר בו, אמנם בס' תולדות הנו"ב מובא מהתורת חסד

קונטרס חולו של מועד

ו

שאלה. האם מותר לסדר פאה נכרית בחוה"מ.

תשובה. לגזוז הפאה נכרית אסור, והוא בכלל איסור תגלחת. ולסדרן ולהחליקה ע"י עצמה מותר, אבל לא לתתה לאומן.

בשו"ע סי' תקמ"ו סעי' ה': עושה אשה כל תכשיטה במועד, כוחלת ופוקסת (פי' מחלקת שערה לכאן ולכאן) ומעברת סרק על פניה וכו', ומעברת שער מבית השחי ומבית העררה בין ביד בין בכלי וכו', וכתב במשנ"ב (סק"ז) בשם הגר"א ופמ"ג דמראשה אסור גילוח ותספורת בחוה"מ באשה כמו באיש. ועפ"י פסקו מגדולי זמנינו (הגר"מ פיינשטיין זצ"ל מובא בחוה"מ כ"ז הע' ק"מ, והגר"ש אלישיב שליט"א מובא בס' יד במועד) לאסור לגזוז פאה נכרית דהוא בכלל גזירת גילוח, וגם אסור לתתה לפיאנית דהוא בכלל מעשה אומן, ורק מותר להחליקה או לסדרה בעצמה (יד במועד שם). ואין זה דומה להדין דעושה אשה תכשיטה, דכי יעלה על הדעת שמותר לתפור שמלה יפה לאשה בחוה"מ, אלא ודאי דלא התירו אלא דברים שבגופה כגון לכחול עיניה וכדומה כל הני המנויים בשו"ע, אבל לא בתכשיטים שהם חוץ לגופה, וכן מבואר להדיא בריטב"א (מו"ק י' ע"ב ד"ה קיטורי בירי) על הא דאסרו בגמ' לכוון קמטים בשרוולים בחול המועד, שכותב: "ואין זה דומה לעושה אשה תכשיטה במועד שהוא קשוט בגופה ממש". ובס' חיכו ממתקים (עמ' רס"ו) הביא להוכיח כן גם מדברי האו"ז מהובא בהג' אשר"י (מו"ק פ"א סכ"א). ועי' גם בס' פירות האילן (סק"ט).

שאלה. מי שדרכו לתלוש שער מזקנו אי מותר לעשות כן בחוה"מ.

תשובה. אין לעשות כן, משום איסור גזוז הקיים גם בחוה"מ, ומ"מ אם תולשם ואינו יודע ולא מרגיש שעושה כן, אין להקפיד בזה.

מבואר ברמ"א (סי' תקל"א סעי' ח') ומותר לחוף ולסרוק ראש במועד אעפ"י שמסיר שער ואין בזה משום גילוח ע"כ. ולכאורה משמע מזה דבכה"ג לא אסרו גילוח. אמנם מבואר בשעה"צ (ט"ו) לגבי גילוח השפה, וז"ל: ומ"מ צ"ל דזה נקרא יפוי ותיקון הגוף וצורך המועד דאל"ה יהיה אסור מטעם מלאכת גזוז, ע"כ. הרי דשייך גזוז בחוה"מ, ולכן יהא אסור בשאלתינו. וכן העלה בשו"ת שבט הקהתי (ח"ג סי' קע"ז). שו"ר כן בפסקי הגרי"ש אלישיב שליט"א לחוה"מ (נדפס בס' לשכנו תדרשו ח"א ה' פ"ד) וז"ל: אין לתלוש שערות מזקנו או ראשו בחוה"מ אפילו בסתם שלא לצורך כלל, ואם תולשם ואינו יודע ולא מרגיש שעושה כן אין להקפיד בזה.

פרק ג' - נטילת צפרניים בחוה"מ

דדעת ר"ת להתיר אך הסכמת הפוסקים להחמיר. ומ"מ לענין נטילת צפרניים כתב המג"א דיש לסמוך על דברי הר"ת דאם נטל קודם המועד דמותר ליטול בתוך המועד, דהרי המחבר מיקל בכל גווני, ודברי המג"א הובאו להלכה במשנ"ב ערוה"ש וכה"ח, ומ"מ כמדומה שאין נוהגין כן למעשה, ואכן בס' פירות האילן העיר ע"ד המג"א דהרי הרמ"א העיד על המנהג שנוהגין שלא ליטול, וכי בזמן הרמ"א לא היו נוטלין קודם המועד, ומוכח לכאורה דס"ל להרמ"א דבכל גווני אין נוטלין אף שנטל כבר ערב המועד).

ציפורן שמצער לו - כמובן שציפורן שמצער לו, מותר ליטלו, דהוי בכלל רפואה, (וכ"כ שבה"ק ח"ו).

האיסור - נחלקו הראשונים אם גם נטילת צפרניים יאסור משום שלא יכנס לרגל כשהיא מנוול, ולהלכה דעת מחבר (סי' תקל"ב) להתיר, ודעת הרמ"א להחמיר וכותב שכן נוהגים. אך כ"ז בנטילה בכלי, אבל מותר ליטלם בידיו ובשיניו (משנ"ב סק"ג, והוסיף בשם הגמ' דאין בזה משום מיאוס).

נומל בכל ערב שבת - המנהג להחמיר (בבאה"ט בשם נחלת שבעה מתיר למי שנוטל בכל ערב שבת, ושע"ת סי' תסח מביא שבו"י שחולק, ובקובץ מבית לוי שכן המנהג להחמיר).

נומל ערב המועד - כתבו כל הפוסקים להקל, אך כמדומה שאין נוהגין כן (הנה לעיל גבי גילוח הבאנו מח' הפוסקים באם גילח קודם המועד אם מותר להתגלח בחוה"מ

קונטרס חולו של מועד

פרק ד' – כיבוס בחוה"מ

להחזו"א פי"ח אות י"א, וראה שלמי תודה עמ' תתנב שהביא שכן הי' המנהג בישוב הישן בירושלים).

גיהוץ בגדים - אינו בכלל איסור כיבוס, ולכן מותר לגהץ בגדים בחוה"מ, אם לא כיוון מלאכתו למועד (רמ"א סי' תקמ"א סעי' ג', וע"ש במשנ"ב בשם החי"א, כה"ח סק"א, קו' מבית לוי ח"א עמ' מ"ח וחוה"מ כ פ"ה סעי' ל"ו). **ובשו"ת באר משה** (ח"ז סי' פ"ט) **כותב דבארץ הגר הי' המנהג לאסור לגהץ עם כלי מיוחד לכך הנקרא ביגעל-איזון, ולכן כותב שם דכל יוצאי ארץ הגר יזהרו מאוד שלא לגהץ בשום אופן. וכן מטו בשם החזו"א** (בס' לשכנו תדרשו קו' הל' חוה"מ) **שהמנהג לאסור, אמנם כאמור מדינא אין בזה איסור.**

שמיפת הרצפה – מותרת במועד, ובתנאי שיצטרך לכך במועד (מנחת יו"ט קד-ב, ובשו"ת תשורת ש"י ח"ב סי' קע"ד אוסר להדיח הרצפה, ובארחות רבינו ח"ב עמ' קכ"ג מביא שכמדומה שהחזו"א אסר לשטוף הרצפה מלבד לכבוד שבת, וצ"ע למה, והמנהג להקל), **ומותר אף לסחוט את הסחבה ולייבשה לאחר השטיפה** (שש"כ פס"ו הע' קפ בשם הגרשז"א).

שלא יהא רבב על בגדו. כ"כ: הגר"מ פיינשטיין זצ"ל (שו"ת אג"מ אורח ח"ה סי' לו), הגר"ש אויערבאך זצ"ל (שולחן שלמה סי' תקל"ד הע' א'), הגר"ש אלישיב שליט"א (לשכנו תדרשו ח"א עמ' רצ"א), הגר"ש וואזנער שליט"א (חוה"מ כ פ"ה הע' פו), שו"ת יביע אומר (ח"ז סי' מ"ח), שו"ת אור לציון (ח"ג פכ"ד סי' ג'), בעל האז נדברו זצ"ל (מובא בס' פתחי מועד), וכן הביא בשו"ת שבט הקהתי (ח"א סי' קס"ז) בשם כמה מגדולי הוראה.

וכתב באגרות משה (שם) וז"ל הנה בגד שנתלכלך קצת במועד מותר לכבס רק את מקום הלכלוך כדי להעביר את הכתם, שאין זה נחשב כיבוס לענין חול המועד, אבל ליתן הבגד לאומן לנקותו אסור, לא מיבעיא כשאי אפשר לסתם אדם להעביר את הכתם שאז ודאי שהכביסה היא מלאכת אומן, אלא אפילו כשהוא מתעצל לטרוח בחול המועד לנקות את הבגד בעצמו, אסור ליתן הבגד לאחר לנקותו, ורק הבעל אשתו והאב לבתו מותרים, ומסתבר דגם הרב לתלמידו יש להתיר.

ובס' פתחי מועד מביא בשם הגר"ש דאפילו אם נתהווה הכתם לפני המועד מותר לכבסו במועד, דזיל בתר טעמא, ורק בכיוון מלאכתו למועד, אסור (וזה דלא כש"כ סופס"ו).

האיסור - אסור לכבס בגדים בחוה"מ, וגם בזה הטעם משום שלא יכנס לרגל כשהוא מנוול עם בגדים מלוכלכים (סי' תקל"ד).

מלבן - לא אסרו רק כיבוס בחוה"מ, אבל ליבון מותר בחוה"מ, ולכן מותר לנער אבק מן הבגד, או לנקות כובע (פתחי מועד בשם בעל טבעת החושן ובעל האז נדברו, וכ"כ בעל שבט הלוי בהערותיו לס' פני ברוך. ובמקו"ח מהחור"י קיצור הלכות סי' תקמ"א ס"ג מתיר להברישי הכובע מטעם שמתלכלכת תדיר באבק וא"כ י"ל דאינו בכלל גזירת כיבוס בגדים והו"ל כמטפחת הידים).

יצחצוח נעליים - נחלקו דיעות הפוסקים בזה, ולמעשה מוסכם אצל רבים מהפוסקים לחשוש לדברי המחמירים ולא לצחצח במשחה, וכן המנהג, ורק בשעת הדחק שנתלכלכו ואין כבוד למועד ללכת כן ואין לו נעליים אחרות להחליף, מותר לצחצחה, ואם נמצא נכרי, עדיף שהנכרי יצחצח לו הנעליים. אך לנקותן בלי משחה אלא במברשת או מטלית יבשה אין לאסור כלל (עי' כ"ז במ"מ שצויינו בפסק"ת סי' תקמ"א אות ד', ומש"כ שכן המנהג, כן אמר החזו"א כמו שמובא בספר דינים והנהגות

שאלה. האם מותר לנקות כתמים מבגד בחוה"מ, או דגם זה נכלל באיסור כיבוס.

תשובה. דעת גדולי ההוראה להתיר ניקוי כתמים בחוה"מ, ואפי' אם נתהווה הכתם לפני המועד, אך דוקא בלא כיוון מלאכתו במועד (עי' פרק א' הגדר בזה), **ומ"מ אסור לתתו לאומן לכבסו.**

בשו"ע סי' תקל"ד סעי' א', אין מכבסין במועד, ואלו שמכבסין הבא ממדינת הים וכו' ובעלת הכתם שנמצא במועד וכו', ולכאורה יש להוכיח מכאן דאסור לכבס כתמים בחוה"מ, דאל"ה למה הוצרכו היתר מיוחד לבעלת הכתם לכבס כתמה בחוה"מ והרי לכל אדם מותר, אמנם יש לדחות דהתירו לבעלת הכתם לכבס כל הבגד משום הכתם, ולא הטריחוהו לכבס רק מקום הכתם.

וכן דעת גדולי ההוראה להתיר כיבוס כתמים במועד, דזיל בתר טעמא, דכל איסור כיבוס במועד הוא רק מטעם שלא יכנס לרגל כשהוא מנוול, וטעם זה לא שייך לגבי כתמים דאין זה נקרא ניוול כ"כ, ורק משום כבוד, מצינו לת"ח

קונטרס חולו של מועד

ח

שהשיעור הוא רק עד גיל שש - שבע, כן הוא בשולחן שלמה (שם הע' ג) בשם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל, ובשו"ת אבני ישפה (ח"א סי' ק"ד) בשם הגרי"ש אלישיב שליט"א. והטעם דעד גיל זה הדרך לקטנים ללכלך בגדיהם.

ההיתר הוא רק כשנגמר כל המלאי

ויש לדעת שכל ההיתר לכבס בגדי הקטנים הוא רק כשאין לקטן עוד בגדים נקיים ללבש, אך אין להתיר לכבסן כל עוד שיש לו בגדים אחרים נקיים, וכן פסק בכה"ח (סק"ב) בשם השלחן שלמה, והתוס' חיים על הח"א (כלל ק"י אות א'), ובאמת שכן יש לדייק גם מדברי המג"א (סוסק"ד) ע"ש דו"ק, ולכן אף שידוע בודאי שאין לו די בגדים עד אחר המועד, אסור לו לכבס, רק עד אחר שנגמר כל המלאי (וכ"ה בפסק"ת).

יש לו בגד אחר אך בגד זה יותר נאה, האם מותר לכבסו

יש לעיין במקרה שמעוניין להלביש הקטן בגד מסוים שהוא יפה יותר, האם מותר לכבסו לצורך הקטן, אף כשיש לו בגדים אחרים - שאינם יפים כ"כ כמו הבגד ההוא - , ודן בזה בשו"ת באר משה (ח"ז סי' ס"ד) והעלה לאיסור, וראיתו מדברי הריב"ש (סי' רכ"ז) שאוסר לעשות מלבושים לילד הנימול בחוה"מ משום דיכול לרכו בשיראים עיי"ש, הרי שבשביל שיהי' נאה יותר ויהי' בזה כבוד אביו (כמפורש בתשו' ריב"ש שם) א"א להתיר, וכמו"כ בניד"ד, והגם שמשמע בריב"ש דע"י שינוי מותר לעשות הבגד וכמו שכ' גם הא"ר בשמו, לא מצינו היתר דשינוי רק בתפירה לא כן בכיבוס. ונוסף ע"ז דהפרמ"ג (סי' תקמ"ד בא"א סק"ב) אוסר גם מעשה הדיוט כיון דאפשר לרכו בשיראים, ע"ש עוד. ועי' בס' חוה"מ"כ (פ"ה הע' ס"ו) מה שהביא בשם בעל האג"מ, והעלה שם למעשה בשם הגרמ"ש קליין שליט"א שאם יש בגד המתאים למועד, אסור לכבס, אבל אם אין בגד מתאים למועד, אף שיש בגדים נקיים אחרים, מותר, והביא ראי' גם מדברי הבה"ח (סי' תקמ"ד סקי"ט) שכתב על הא דיכול לרכו בשיראין "ומיהו נראה דהגם דיכול לרכו בשיראין עכ"פ יש קצת ביוש שלא הזמין בגדים לבנו", ועפ"ז כל שאין ביוש "שיש לו בגד המתאים למועד", הרי אף שאינו נאה כמו זה שרוצה לכבסו, אסור, ודר"ק.

שאלה. מי שדרכו להחליף בגדיו התחתונים וגרביים בכל יום ואין לו מספיק עבור כל ימי המועד, האם מותר לכבסו במועד.

תשובה. לכתחילה אין להקל בזה, וידאג לזה מלפני יו"ט שיהי' לו מספיק בגדים עבור כל היו"ט, אמנם בשעת הדחק שקשה לו ללבוש ממה שלבש אתמול, יש להקל.

בשו"ע שם כתב להתיר לכבס מטפחות הידים במועד, והטעם שדרכן להתלכלך תיכף וא"כ אפילו אם היה מכבסן מעיי"ט היו חוזרין ומתלכלכלין, וכתב המג"א דלפי מה שנהגו כעת שמחליפין רק משבת לשבת, ע"כ אין לכבסן במועד שדי להם בכביסה שמעיי"ט, וכ"פ במשנ"ב. והיינו דהכלל בזה שדברים אלו משתנים מתקופה לתקופה לפי צרכי בני אדם מהותם וטבעם ואין לדיין אלא מה שענינו רואות לכיון האמת עפ"י ההלכה וטעמה שכל הדברים שדרכן להתלכלך תיכף ואפילו אם מכבסן מערב יו"ט היו חוזרים ומתלכלכים וצריכים הדבר לשימוש יום יומי הותר הכיבוס במועד (פסק"ת עפ"י שו"ת באר משה ח"ז סי' ו').

שאלה. באיזה אופן מותר לכבס בגדי קטנים, והאם כשמכבס לקטנים מותר גם להוסיף באותה מכונה גם בגדי גדולים.

תשובה.

[א.] קטנים שדרכם ללכלך בנדיהם, והן עד בני שש - שבע, שאין להם עוד בגדים נקיים, מותר לכבס להם בנדיהם, שצריך להם במועד, אבל אסור להוסיף לאותו מכונה בגדים שאין צריכים להם במועד, או בגדי גדולים, אף שליבא בזה יתר שירחא.

[ב.] היתר כיבוס בגדי הקטנים, היא רק באופן שבכר נגמר להם כל בנדיהם, אבל אין היתר לכבס קודם שנגמר הבגדים, אף שידוע שאין לו די בגדים על כל המועד.

[ג.] אם יש לו בגדים אחרים שמתאים ללבשו במועד, אך רוצה להלבישו בכר נאה יותר, אסור לכבסו במועד, אבל אם אין לו בגדים אחרים המתאימים ללבשו במועד, אף שיש לו בגדי חול נקיים, מותר לכבסן כדי להלבישו בגד המתאים במועד.

חילוק בין כיבוס בגדי הקטנים ביותר לסתם קטנים, והדין בזה בזמנינו

בשו"ע (שם) ואלו שמכבסין וכו' ובגדי קטנים וכו', הגה מיהו לא יכבסו רק הצריך להן דהיינו חלוק אחד, מיהו בגדי הקטנים ביותר דהיינו אותם שמלפפים בהם ומשתנינים ומוציאין רעי בהם מותר לכבס ד' וה' בפעם א', כי צריך להרבה מהם כל רגע, ע"כ. והיינו דיש חילוק בין קטנים רגילים לקטנים ביותר, דאף שהתירו לכבס בגדי הקטנים, מ"מ לא התירו רק לכבס בגד אחד בפעם אחד, אבל בגדי הקטנים ביותר (בעיבי"ט) מותר לכבס אפילו הרבה מהם בפעם אחד.

והנה כ"ז בזמניהם שעל כל בגד ובגד הי' טירחא נפרדת, ולכן למה טירחא עצמו עבור כיבוס ב' בגדים בפעם אחד, אבל בזמנינו שמכבסים במכונה הוי הכל טירחא אחת, ואדרבה אם יצטרך לכבס כל בגד בנפרד יהי' בזה טירחא יתירה, ולכן כתבו הפוסקים (שו"ת מנח"י ח"ה סי' נ', שו"ת יבי"א ח"ז סי' מ"ח, שו"ת באר משה ח"ז, שו"ת אור לציון, שש"כ, וחוה"מ"ב) שבזמנינו מותר לכבס כל בגדי קטנים ביחד במכונה אחת, ויש בזה היתר נוספת של ריבוי בשיעורין. אמנם פשוט הוא שההיתר הוא רק לכבס את כל כמות בגדי הקטנים הדרושה לימי המועד, אך אסור להוסיף לכביסה בגדים אחרים האסורים עתה בכיבוס, כגון בגדי הגדולים, או אפילו של קטנים שלא יצטרך עתה במועד, אף שהמכונה בין כה וכה מכבסת, ואין הדבר קשור בטרחא נוספת, מ"מ בכיבוס יש איסור מיוחד של "לא יכנס לרגל כשהוא מנוול", וע"ז לא מועיל ההיתר דחד טירחא, דויל בתר טעמא, וכן הביא בחוה"מ"כ (פ"ה סיי"ח) בשם בעל האג"מ, וכ"ה בשו"ת משנה הלכות (ח"א סי' ת"ל) ובשו"ת שבט הקהתי (ח"א סי' קע"ג).

גיל הקטנים שהתירו לכבס

והנה בשו"ע ובפוסקים לא מבואר עד איזה גיל מיקרי קטן לענין זה שיהא מותר לכבס בגדיהם במועד, אמנם מצינו לשנים מגדולי פוסקי זמנינו שכתבו

קונטרס חולו של מועד

קרי שאירע לו במועד ומטפחת ידיים ומטפחת של חוטם. ועי' גם שו"ת משנה הלכות (ח"א סי' תל"ג).

ובשו"ת אבני ישפה (ח"א סי' ק"ד) מביא בשם הגרי"ש אלישיב שליט"א להתיר בשעת הדחק, וראה בשו"ת שבט הלוי (ח"ח סי' קכ"ד אות ב') שכתב: ואשר שאל בענין כיבוס בחוה"מ במי שמחליף החולצה וכה"ג בכל יום, אני מעודי לא התרתי זה למעשה רק צידדו לפני בזה, אבל העיקר שלא להקל בזה עד שמרגיש שנפגם רגש האסטנטיס ונקיין בזה מחמת לבישת כמה ימים, ולקצר אני צריך, עכ"ל.

ועפ"י כתב בשש"כ (פס"ו סעי' ט"ו) להתיר להחליף גרביים למי שמחליפם תמיד ואין לו עוד, וכ"ה בשו"ת שרגא המאיר (ח"ז סי' מ"ג) להתיר להחליף הבגדים התחטוניים.

אמנם בשו"ת באר משה (שם) כותב על שאלה זו: בודאי זמינו מעריי"ט ככל הצורך על כל החג כי תהלה לק-ל בגדים אלו בוול במדינת ארה"ב ויש לקנות ככל הצורך על כל היו"ט, וליתן היתר לכבס חלילה ואם יש לאחד צורך גדול בשאלות אלה יפנה אל מורה הוראה וידון כפי ראות עיניו לדמות מילתא למילתא עפ"י השו"ע בסי' תקל"ד דהתירו לבעלת הכתם, או פרסה נדה ולבעל

פרק ה' – רפואה והליכה לרופא בחוה"מ

רפואה שיש בה מלאכה מותרת, ואין צריך לומר באדם, ואעפ"י שאינו חולה, אלא שעושה כן לשמור בריאותו, ואפילו בדברים שאין ראויין לאכילה לבריאות, ולכן מותר לקחת וויטאמינים בחוה"מ (וכ"כ בשו"ת באר משה ח"ז סי' ט"ז, וע"ש שהעלה דמ"מ מלאכות דאורייתא אסור לעשות בשביל מיחושם בעלמא ורק לחולה אף שאין בו סכנה, אולם באג"מ הנ"ל מבואר דמותר אפילו מלאכות ממש דהרי מתיר לרפא השיניים שכרוך במלאכות דאורייתא, אפילו בשביל צער קטן, וכ"ד הגרי"ש אלישיב שליט"א דמתיר אפילו אם אין לו צער כעת כלל, עי' בסמוך).

היתר הרפואה בחוה"מ - כל רפואה מותר בחוה"מ (שו"ע סי' תקל"ב סעי' ב'). והיינו שמותר לעשות אפילו מלאכה גמורה לצורך רפואה, ואפילו לחולה שאין בו סכנה (משנ"ב סק"ה). ולכן מותר לילך לרופא ולעשות צילומים וכל הקשור לזה. ואפילו בשביל מיחוש בעלמא מותר (כ"ה בשו"ת אג"מ אר"ח ח"ג סי' ע"א, וכ"כ בשו"ת שבט הלוי ח"ח סי' קכה אות ג', דסוגיא דעלמא דגם למיחש בעלמא מותר לעשות רפואות). ואפילו לצורך שמירת הבריאות גם כן מותר (מאירי מו"ק י: ד"ה מקיזין ורפואה

שאין כל סיבה שיעשה דוקא עתה, אסור, ויש מי שאוסר גם כאשר הרופא אינו עושה שום מלאכה האסורה במועד, משום זלזול המועד.

לעסוק ברפואה כשאין לו מיחוש כלל

לפי הנ"ל דמותר לעשות כל רפואה ואפילו בשביל מיחוש בעלמא יש לעיין אם מותר ללכת לרופא שיניים גם אם אין לו בכלל כאב כלל, ומצינו לפוסקי זמנינו שאסרו דבר זה, עי' שו"ת באר משה (שם) שכתב בזה: ופשוט ששרי לילך לרופא שיניים אם שיניו גורמים צער כי בכל מקום צער שרי לעסוק ברפואה דהוי צורך המועד ובכלל אר"י ודבר האבד, אבל עם מיחוש בעלמא לא ילך אם אין לחוש שבאמצע יו"ט יגבור המיחוש ויגרום צער גדול, אבל אם חושש ע"ז ילך להרופא וישאל פיו ואם אומר לו שיכול להמתין בודאי ימתין עכ"ל.

ומה שמחמיר ביש לו רק כאב קטן, דעת בעל אג"מ ובעל השבט הלוי והגרי"ש אלישיב שליט"א להתיר (וכדלעיל), ח"ל שו"ת אגרות משה (אר"ח ח"ג סי' ע"ח): ולרפא השיניים בחוה"מ אם יש לו צער אף צער קטן ודאי מותר, ואם אין לו צער וגם אין לחוש שיקולקלו יותר אין לרפאות בחוה"מ כי הרי הוא מלאכה ממש, ואף שאיתא בסימן תקל"ב סעיף ב' כל רפואה מותר בחוה"מ והוא גם במלאכה גמורה כדאיתא במ"ב (סק"ה) היינו כשיש צורך לעשות עתה כגון ביש לו צער או שיש חשש שיקולקלו בשיחכה עד אחר יו"ט, אבל כשאפשר לחכות שאין לו צורך לרפא היום אין טעם להתיר, עכ"ל.

שאלה. א) האם מותר ללכת לרופא שיניים לבדיקה שיגרתית בעלמא, או למלא סתימה לשן שאינה כואבת לו בכלל.

ב) האם מותר לעשות בדיקות תקופתיות (chek up) בחוה"מ.

תשובה.

[א.] רק אם מרגיש מיחוש ואפילו מיחוש קטן ביותר מותר לו ללכת לרופא, או משום חשש שיתקלקל השן ביותר מותר ללכת לרופא שיניים. אבל ללכת לרופא שיניים רק משום שעכשיו יש לו יותר זמן, הרי זה ממש כנדר מכיון מלאכתו במועד.

[ב.] לעשות בדיקות תקופתיות, כשקשורות בפעולות שיש בהן משום חילול המועד, במידה ומרגיש טוב כך

קונטרס חולו של מועד

ובחזרה"כ (פ"ז הע' קנו) הביא מבעל האגרות משה שאוסר זאת גם כאשר הרופא אינו עושה שום מלאכה האסורה במועד, משום זלזול המועד. והביא מהגרמ"ק שתמה עליו שהיכן מצינו מקור לאיסור מעין זה.

שאלה. אדם שטבעו העצבני גורם לו שבשמוטל עליו תפקיד כל שהוא, הרי כל זמן שאינו מבצעו, הוא עצבני ומתוח, האם מותר לו לעשות המלאכה בחוה"מ.

תשובה. יש מי שסובר שעקב כך נחשבת המלאכה לצורך המועד, דישוב הדעת לא נרע מרפואה, ומותר לעשות המלאכה. ויש שמפקפק על כך ודעתו להקל רק בשיש עוד צדדים להקל.

בשו"ת התעוררות תשובה (ח"ד סי' מ"ח) העלה להתיר לאנשים שטבעם אם יש להם לעשות דבר מה לפי חולשת עצביהם הם טרודים עי"ז במחשבתם עד שיעשו הדבר המוטל עליהם, דמותר לעשות הענין שמוטל עליהם אף שאינו לצורך המועד, וזהו בכלל רפואה, וגם הוי צורך המועד שיהא רגוע, והביא שראה את אביו [בעל ה'כתב סופר'] כותב בקיצור על לוח את המוטל עליו לעשות שלא ישכחם. ועי' בחוה"מ"כ (עמ' מח) מה שהאריך לדון בראיותיו שהביא והעלה להתיר רק במקרים בהם ישנם עוד צדדים להקל, לפי שבדוגמאות מהם בנה בשו"ת התעוררות תשובה את היתרו, יש לדון בהם ע"ש באריכות.

וכן הביא בשש"כ (פס"ו הע' פ"ח) בשם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל דצ"ע אם מותר לקבוע תור להמשך הריפוי בחול המועד באופן שאין הגוף נהנה מיד, וכל כוונתו היא מפני שבחג יש לו יותר זמן, עכ"ד.

ומאידך בפסקי הגר"ש אלישיב שליט"א (לשכנו תדרשו ה' י"ג) איתא: טיפול שיניים מותר בחוה"מ אפילו כשאין לו כאבים כעת, בכל זאת בכלל ריפוי הוא, אבל אם זה רק יפוי כגון יישור שיניים וכיוצא בזה אסור, עכ"ד. והיינו דדעתו דמכיון שהותר רפואה בחוה"מ, אין נפק"מ אם יש בזה צורך המועד או לא, אך הדבר צ"ע דלמה יתירו רפואה שלא לצורך המועד, וכמו שכותב האגרות משה שאין טעם להתיר, וצ"ע.

לעשות בדיקות תקופתיות

כתב בשו"ת באר משה (ח"ז סי' י"ז) נסתפקתי האם מותר לילך לרופא בחוה"מ לבדיקה שנתי (בלע"ז יערליכע טשעק-אפ, יערליכע אונטערזוכונג), אם יצטרך הרופא לעשות איזה מלאכה, כיון שאין שום צורך לילך בחוה"מ וכו'. השבתי שמירת גופו מצוה הוא ובכלל אר"נ הוא, ושמחה לו לדעת שהוא בריא ושרי, וכל זה אם איננו מכון מלאכתו לעשות בחוה"מ היינו שיכול לקבל אפאיטמענט יום לצורך ביקור בשאר ימים, אבל אם יש רופא מומחה גדול שא"א לקבל אצלו אפאיטמענט אלא לעתים רחוקים ולא כוון לחוה"מ, ומהאפפיס נתנו לו יום הביקור דוקא בחוה"מ הגם שביקש יום אחר, ואין בידו להחליפו ליום אחר סמוך לחוה"מ לפניו או לאחריו, אלא לעת רחוק, אז שרי, ואם מרגיש עצמו בטוב לגמרי אז איננו שרי אלא אם הרופא מומחה הוא נכרי ורוצה רק להפיס דעתו ע"י ביקור אצל רופא יחיד מומחה מפורסם, דכמה וכמה מלאכות גמורות עושין הרופאים בזמנינו בכל בדיקת שנתי וכיוצ"ב כידוע, אבל אצל רופא מומחה ישראל לא יעשה גם ככה"ג מאחר שבעזרי"ת הוא מרגיש עצמו בטוב וכו', ע"ש.

גם בשולחן שלמה (תקל"ב אות ב') כותב הגרש"ז א דאין ללכת לרופא בחול המועד בשביל בדיקה תקופתית כשהוא מרגיש טוב והרופא עלול לעשות מלאכה כגון כתיבה ולקחת דם.

פרק ו' – דיני רכב (car) בחוה"מ

תיקון הרכב בחוה"מ – אסור לתקן הרכב בחוה"מ במעשה אומן, אבל במעשה הדיוט מותר, ואם יהי' לו הפסד אם לא יתקנה במעשה אומן [מחמת איזה סיבה שהוא] מותר אפילו במעשה אומן (הגרש"ז"א בשו"ש סי' תקל"ו, הגר"ש"א בלשכנו תדרשו אות כ"א, וחזרה"כ עמ' רס"ו ופסק"ת).

ב) עצם הנהיגה אינה מעשה אומנות, ורק צריכים ללמוד האידך לנהוג שלא לפגוע באנשים וכבתים וכדומה.

ג) י"א דגדר מעשה אומן היינו דוקא כשמתקן במעשה איזה דבר, או יוצר דבר חדש, אבל להוליך את הרכב ממקום למקום אין זה מעשה אומן ושרי כל שהוא לצורך המועד.

שאלה. מה הן ההיתרים לנסוע ברכב בחוה"מ והרי מעשה אומן אסור בחוה"מ.

תשובה. מצינו בספרי זמנינו כמה סברות לצדד דלא ייחשב למעשה אומן רק למעשה הדיוט.

א) אפשר דחשיב רק חכמה ולא מלאכה.

קונטרס חולו של מועד

רכיבה בחוה"מ

בש"ע סי' תקלו סעי' א' מי שצריך לרכוב במועד לטייל או לצורך המועד ולא נסה ללכת ברגליו יכול לטול צפרני הסוס ולתקן ברזליו והאופק והרסן וכל צרכי רכיבה ובלבד שלא יכין מלאכתו במועד.

דהנה היתר דבר זה הוא משום דהוה צורך המועד, ותיקון שהוא משום צורך המועד מותר רק כשהוא מעשה הדיוט, וא"כ ה"נ מותר לטול צפרני הסוס ולתקן רק כשהוא מעשה הדיוט.

הדיונים שיש בהנהיגה ברכב בחוה"מ

ומעתה יש לעיין מה ההיתר שנוהגין לנסוע במכונית בחוה"מ, דהנה על עצם הנסיעה ברכב י"ל דליכא בזה איסור בחוה"מ, דאף דיש בה מלאכת הבערה, מ"מ מלאכת הבערה מותרת בחוה"מ (עי' ש"כ פס"ח סעי' כ"ו). אמנם יל"ע מצד מעשה אומן, דהרי נתבאר שלא הותר לצורך המועד רק מעשה הדיוט, ולכאורה נסיעה במכונית היא מעשה אומן, שהרי צריך לזה לימוד ובהינות זמן מה עד שיועד כל הפרטים בנהיגה, ומדוע נהגו היתר בזה.

ואין לומר דכיון שבמציאות רבים יודעים להנהיג רכב, הו"ל משום זה מעשה הדיוט, דהרי נפסק בש"ע סוסי' תקמ"א לגבי תפירה בחוה"מ דכל אדם יחמיר על עצמו לתפור בשינוי כיון דכל אדם יכול לתפור באומנות נחשב כל אחד לאומן, הרי דגם שכל אחד עושה כיון שצריך קצת אומנות לזה הוא מעשה אומן, ולפי"ז גבי נהיגה ברכב נמי, כיון דדבר זה צריך לימוד, נהי דרבים לומדים ויודעים איך לעשותו, מ"מ נימא דהוא בכלל מעשה אומן וליתסר אף כשהוא לצורך המועד זולת באופנים שהותר בהם מעשה אומן כגון כשהוא לצורך הרבים וכיו"ב, והרי לא נהגו כן אלא נוסעים ברכב במועד לצורך המועד ואין חוששים כלל.

ועוד דאף היכא שנוסע ברכב כדי לקנות צרכי אכילה נמי יש לדון אי חשיב זה כצורך אוכל נפש שהותר בזה אף מעשה אומן, דהנה הש"ע בסי' תקמ"א ס"א כתב, דמותר לעשות מצודות מערבה כדי לצוד בה דגים בחוה"מ, שהוא מעשה הדיוט, אבל אסור לעשות מצודות הארונים מחוטים שהוא מעשה אומן, והקשה המג"א שם בסק"א, מאי שנא מתנור וסכין דמותר לעשותן אפילו מעשה אומן כיון דהן מכשירי אוכל נפש, והכא נמי הוה מכשירי או"ג, ותיריך דלא מיקרי מכשירין שהותר במעשה אומן, אלא בדבר המכשיר את האוכל ומתקנו לאכילה, כגון תנור וסכין שהם מתקנים את האוכל נפש עצמו, אבל מצודה היא רק דבר המביא ומקרב את האוכל נפש לאדם, ולא מתקן אותו בעצמו, ובוה רק מעשה הדיוט שרי, ע"ש, והביאו המ"ב בסק"ב, וא"כ לפי זה, כשנוסע כדי לקנות אוכל נפש, הרי הוה זה כמצודה שמביאה ומקרבת את האוכל נפש לאדם ואינה מתקנת אותו, ובכה"ג רק מעשה הדיוט שרי, ואי נימא דהנסיעה ברכב דינו כמעשה אומן, היה מן הדין לאסור אף כשנוסע בו לצרכי אוכל נפש כדי לקנותם.

הסברות להיתר הנהיגה

ומצינו בספרי זמנינו שהעלו כמה סברות מדוע לא ייחשב נהיגה ברכב למעשה אומן, הגרש"ז אויערבאך זצ"ל כותב בזה (שש"כ פס"ו הע' רכ"ד) "כי לאחזו בהגה ולכוון את הנהיגה אפשר דחשיב רק חכמה ולא מלאכה, אך אין זה פשוט, ויותר מסתבר דחשיב כמו אומנות", עכ"ד [ומ"מ בהלכות סתם השש"כ להיתר]. ובמק"א אמר הגרש"ז דאפשר לומר במכונית שאף אם לא ילמד איך לנהוג בדרך נכונה מ"מ יוכל ללמוד מעצמו את אופן הנהיגה במכונית, ואף שמסתמא בלי ידיעה ולימוד קרוב לודאי שהוא יפגע באנשים בדרך נהיגתו, מ"מ יצליח להסיע את המכונית (מובא בשולחן שלמה סי' תקל"ו הע' ב').

בדרך זה וביתר ביאור כותב בסי' חוה"מ"כ (בהוספות עמ' תמ) שמלאכת אומן הכוונה היא שהמלאכה היא כוונת שגור ידע טכני לביצועה, אבל כל שחלקי המלאכה שבפעולה כלל אינם קשורים בידי טכני, הרי למרות שפרטים יסודיים ונחוצים ההכרחיים לביצוע מושלם של הפעולה קשורים בידי טכני מ"מ עדיין מוגדר כמלאכת הדיוט. בדרך זה הוא הנהיגה ברכב, שהמלאכות הן התנעת המכונית, והלחיצה על דוושת הדלק וכיו"ב, דברים הנחשבים לפעולות פשוטות שאינן דורשות כל מיומנות טכנית, לאידך ניווט המכונית ונהיגתה הנכונה צורכת

אומנות וידע טכני הנרכש בתקופת לימוד ארוכה, כידוע, מכל מקום נחשבת הנהיגה למעשה הדיוט בהיות המלאכות מלאכות הדיוט, וכל כיוצא בזה.

ובסי' שלמי תורה (עמ' תתמ"ד) מביא בשם הגר"ל שטיינמן שליט"א שאמר בזה, דגדר מעשה אומן היינו דוקא כשמתקן במעשה איזה דבר, או יוצר דבר חדש, אבל להוליך את הרכב ממקום למקום אין זה מעשה אומן ושרי כל שהוא לצורך המועד.

בזמנינו מותר לכל אדם לנסוע ברכב לכל צורך

דהנה על אף דנתבאר דנהיגה ברכב לא נחשב רק למעשה הדיוט, מ"מ לכאורה יל"ע אם קיים היתר זה לכל אדם, דהנה בש"ע התנה היתר הרכיבה בכך ש"לא ניסה ללכת ברגליו", אמנם הגר"מ פיינשטיין זצ"ל (הובא בחוה"מ"כ) כתב להיתר בכל גווני "כי בזמנינו הכל רגילים ברכיבה במכונית, ומתענגים בה יותר מהליכה ברגליים, וגם שחילוק הרכיבה במכונית להליכה ברגלים גדול יותר מהחילוק בין רכיבה על סוס להליכה".

שאלה. האם מותר ללמוד שיעורי נהיגה בחוה"מ.

תשובה. אין להקל בזה, אא"כ הוא דבר האבד שדחוק לו הזמן לדעת לנהוג לצורך פרנסתו ולא כיון מלאכתו במועד, או במקרה שאם לא יהיה רצף בשיעורים יפסיד מה שלמד כבר, ובכה"ג ישתדל לא לנהוג בתוך ישוב של יהודים.

הנה ברמ"א הנ"ל מבואר דמותר לרכוב אפילו בחינם, והטעם מבואר בבי" משום דברכיבה אין בזה שום מלאכה, ומוכח שם מדברי הביה"ל דאם יש בה מלאכה אפילו מלאכת הדיוט אסור לרכוב שלא לצורך המועד או לצורך טיול, וא"כ ברכיבה לצורך נהיגה דינו נכלל בכלל טיול, וגם לא הוא צורך המועד יהא אסור לרכוב, וגם דכפי המתבאר לימוד הנהיגה הוי בכלל אומנות, ומעשה אומן אסור. וראה גם בשולחן שלמה (סי' תק"ל הע' ב') שהביא: לשאלת אחד שלומד נהיגה וקבע שיעור בחוה"מ, הורה לו מרן [הגרש"ז] זללה"ה לבטל את השיעור.

ובשו"ת באר משה (ח"ז סי' י"ג) כותב בזה: מובן שאין זה בכלל טיול רק בחנם לגבי חוה"מ לעצמו, ובחנם אסור, עכ"ז אם לא כוון מלאכתו בחוה"מ ובכל השנה הוא טרוד שאנוס בדבר וא"א לו ללמוד לנהוג, והא צריך מאוד לפרנסתו והי' לי' כדבר האבד, המיקל יש לו על מי לסמוך, אבל רק ע"י מנהיג נכרי ובצנעא שלא מקום פירסום היינו שילך למקום רחוק שאין מאחינו בני מצויים, שלא יראוהו, וגם שבבנין אמרינן שאסור בחוה"מ גם חוץ לתחום דשמא ילך שם ישראל וימצאו שם ישראלים, הי הוא יום שמותר לילך חוץ לתחום כמפורש בס"ש ובשו"ע, לנהוג מכונית איינו חמור כ"כ להחמיר בזה, ועכ"ז המחמיר תע"ב, והמיקל יש לו על מה לסמוך. ואם כבר התחיל זמן מה קודם החג ללמוד להנהיג מכונית ודברים צודדים שלא חשב עליהם גרמו לו שלא הי' יכול לגמור להחמיר עד החג הי' בודאי גדר דבר האבד ויש להתיר לו, ואפשר שאינו כדאי להחמיר, ועכ"ז אם בלבבו מרגיש שלגבי ידידה אינו דבר האבד כלל יחמיר ותע"ב, עכ"ד. ורק באופן שיפסיד כל מה שלמד מותר, דהוי דבר האבד, וכ"ה במועדים וזמנים (ח"ד סי' ש"ב וח"ז סי' קנ"ה).

קונטרס חולו של מועד

פרק ז' - דיני קניית מאכלים וכלים לצורך המועד ושלא לצורך המועד/ הערות נחוצות למעשה

נזדמן לו להיות במועד בעיר אחרת, ורוצה לקנות שם דבר שלא ניתן להשיגו בעיר מגוריו - ואם לא יקנהו עתה יצטרך לאחר מכן לנסיעה מיוחדת למקום זה, מותר לקנותו. ומכל מקום רצוי במידה והדבר אפשרי, שישאר שם עד לאחר המועד ולקנות אז. וכמו כן בחורי ישיבה הנמצאים בימי החג בבית הוריהם ובטרם חזרו לשיבה צריכים לקנות דברים מסוימים שלא יוכלו לקנות בשהותם בשיבה, דינם שוה להנ"ל, שעליהם להשתדל להשאר עוד יום ולקנותו אז, ובמידה ואי אפשר, אזי מותר (שו"ת אג"מ או"ח ח"ה סי' לו אות ג'). וכמו"כ גם אם החנות הוא באותו עיר, אך הוא במקום רחוק מאוד, והגיע שם בחוה"מ לצורך טיול, ובמשך השנה קשה לו מאוד להגיע לשם, כי הדבר כרוך בכיטול זמן רב, יש להתיר לו לקנות שם דבר שלא ימצא בסביבתו (כן נראה עפ"י הנ"ל, וכ"מ בשו"ת באר משה ח"ז סי' ס"א).

קניה בפעו"ל (sale) - כאשר מתבצעת מכירה בהזלות מיוחדות, והיא מסוג המכירות שאינן חוזרות על עצמן לעתים קרובות, כגון "מכירת סוף העונה" ו"מכירת חיסול המלאי" וכיוצא בזה, מותר לקנות במועד אף שלא לצורך המועד. אבל מכירות החוזרות על עצמן מזמן לזמן, כגון הנהוג בחנויות מזון למיניהם שמדי מספר שבועות יוצאים במבצעי הזלות, וכיוצא בזה, אסור לקנות שלא לצורך המועד (כך הוא עפ"י ההגדרות שנתבארו בסי' תקל"ט, וכ"ה ביד במועד בשם הגר"מ פיינשטיין, וכ"ה בעוד ספרים), אלא אם כן צריך לדבר שרוצה לקנות לשימוש מיד לאחר הרגל בטרם שיגיע זמנה של מכירת ההזלות הבאה (חזו"מ"כ בשם אג"מ ובא"מ).

קניית חפציו בחוה"מ - מותר לקנות בחנות כל הדברים שצריך להם במועד. אבל אסור לקנות בחוה"מ שום דבר שלא לצורך המועד, ודבר זה צריך זהירות יתירה, דלפעמים מפני שבחוה"מ הזמן פנוי הולכים לקניות ובפרט הנשים קונים אז בגדים לילדים למשך זמן החורף/ הקיץ וכדומה, והדבר אסור בהחלט כמבואר בפשיטות בכל הפוסקים (עי' סי' תקל"ט סי"ב ברמ"א במג"א ומשנ"ב).

להוסיף ולקנות ממין זה גם עבור אחר המועד - מ"מ הקונה דברים שהם לצורך אוכל נפש, מותר לו לקנות בהרווחה ואינו צריך לצמצם ולשער את כמות הדבר המדוייקת אשר לה הוא זקוק עתה (שש"כ פס"ז סעי' כ"ז, והטעם דריבוי בשיעורין מותר ביו"ט וכ"ש בחוה"מ). ואף מותר לו להוסיף ולקנות מאותו המינצרך עצמו יותר ממה שצריך לחג, גם אם בדעתו להשאיר חלק ממנו לאחר המועד, אם אין בזה יותר טירחא (שש"כ שם מטעם הנ"ל, שו"ת באר משה ח"ז סי' נ' וע"ה, לשכנו תדרשו הלי' צא בשם הגר"ש אלישיב שליט"א, מועדים וזמנים ח"ד סי' ש'). ויש מי שחולק ואוסר להוסיף אף מאותו מין עצמו, ומותר רק לקנות ברווח לצורך המועד (שו"ת אגרות משה או"ח ח"ה סי' לו אות ג', ועי' גם בס' חזו"מ"כ פ"י סנ"ד), אלא אם כן נמכרים באריזה אחת וא"א לקנות רק חלק מהאריזה (חזו"מ"כ שם סעי' נ'), ובאופן שהקניה בכמות גדולה יותר גורמת להזלת המחיר, מותר לכו"ע (שו"ת באר משה ח"ז סי' נ', חזו"מ"כ שם סעי' נ"ד עפ"י שעה"צ סי' תקל"ז סקמ"ט).

קונטרס חולו של מועד

פרק ח' – דין ביטול בחול המועד לצורך יו"ט שני/ הערה נחוצה למעשה לבני א"י הבאים לחו"ל

בקדירה מיוחדת עבור יו"ט"ש, אבל אם מבשלים בקדירה אחת לצורך שני הימים מותר להם לסייע בהביטול (דעל אף שמוסיפים גם עבור יו"ט"ש מ"מ לא הוי רק ריבוי בשיעורין דמותר אפילו ביו"ט וכ"ש בחוה"מ).

ובן אר"י שרוצה לבשל באר"י לצורך בן חו"ל השוהה שם אם קשה לו לבשל בעצמו, דעת הגרשז"א (מנח"ש ש"כ שו"ש) דמותר להבן אר"י לבשל להבן חו"ל בחוה"מ עבור יו"ט"ש של הבן חו"ל, כיון שגם בני א"י חייבים לראות ולהשתדל שבני חו"ל ישמחו ביו"ט"ש שלהם.

מותר לעשות כל מלאכות בחוה"מ לצורך יום טוב שני (כתב הרמ"א בסוסי' תקל"ט ס"י דמותר לקנות צורך יו"ט"ש, וכתבו רע"א ומשנ"ב דלאו דוקא לקנות דה"ה מלאכה גמורה ג"כ מותרת לצורך יו"ט"ש, והטעם משום כבוד יו"ט"ש דלא ליתי לזלזולי בה).

אמנם בן א"י השוהה בחו"ל אסור לבשל בחוה"מ לצורך יו"ט שני כיון דלדידי' יו"ט שני הוא חול (כן כתב רע"א בהל' יו"ט ס"י תצו דאף שמחמירין שאסור לעשות מלאכות אבל אין יכולין להקל עפ"יז). ולכן בנים הבאים לבית הוריהם מא"י לחו"ל אסור להם לסייע בחוה"מ בפעולות הביטול עבור יו"ט שני, וכ"ז אם מבשלים

פרק ט' – פעולות בנקאית

השימוש בכספומט (cash point) – אם יש אפשרות להכין כסף לפני החג מבלי שזה יגרום לו הפסד מצד הבנק וכיו"ב, עדיף שלא להשתמש בכספומט בחוה"מ (לשכנו תדרשו בפסקי הגריש"א אות ע"א), ואם צריך להשתמש בה ואין לו צורך בפיתקית עדיף שלא יבקש הפיתקית (חיכו ממתקים עמ' רמ"ד בשם גדולי הוראה שליט"א, וראה גם חוה"מ"כ סעי' צו ובהוספות והיקונים).

ומ"מ ראוי לכל ירא שמים בארץ ישראל שהבנקים מופעלים ע"י יהודים, שלא להזדקק כלל לשירותי בנק בחול המועד, והחכם עיניו בראשו לסדר הענינים הקשורים לבנק לפני המועד (שש"כ פס"ח הע' ח' בשם הגרשז"א זצ"ל, משום דיש לדון על עצם החזקת בנק פתוח במועד כי לכאו' אינו בכלל צרכי רבים, והעובדים והפועלים שם אולי אין להם היתר ועכ"פ לא בפהרסיא).

צ"ע ס"י תקלט ס"ד מזואר דהלוואה דשולחנות (= זנקיס) העוסקים בקציעות דהלוואה וחילוף, אסור בחול המועד שזה עסק גמור, ואינו מותר אלא דבזכר האכזר.

הפקדת כספים בבנק – אין להפקיד כספים בבנק אא"כ יש לו גרעון כספי בבנק אשר עולה לו בתשלומי ריבית חובה, או שחושש שכספו עלול ליגנב אם ישאירנו אצלו (שו"ת באר משה ח"ז ס"י נ"ג, והביא רא"י מדברי הביה"ל ס"י תקל"ט ס"ד דמי שחייב חוב לשלם ואם לא ימכור מסחורתו לא יהי' לו לשלם חובו, ועי"ז יגרע שמו ויהיה לו שום היוק והפסד בדבר שרי לו למכור סחורתו בחוה"מ דזה נחשב לדבר האבד, וכ"ה בשש"כ פס"ח סעי' ב').

לפדות שיקים – אם חושש שבמדה וימתין עד אחר המועד לא יהיה להם כיסוי מותר, או באם צריך לכסף כדי לכסות חובותיו בבנק שמשלם עליהם ריבית, או כדי לקנות דברים לצורך המועד (שם ושם).

קונטרס חולו של מועד

פרק י' - תיקוני הבית וכליו

(מג"א ומשנ"ב סק"ח. אמנם בכה"ח סקמ"ג כתב שהמחמיר לשאול בדברים שדרך שכנים לעיתים קרובות להשאל אחד מהשני תבוא עליו ברכה כי יש המצדדים להחמיר אם אפשר בהשאלה).

כשנתקלקל לו המים במטבח אך יש לו ברז מים בחדר אחר, האם מותר לתקנו במועד - דעת הגרשו"א (שש"כ פס"ו הע' ס"ה) דאם נתקלקל לו ברז המים במטבח ויש לו ברז בחדר אחר, קשה להתיר לתקן הברז משום קצת טירחא (ואף דלא מצרכינין ליה לשאול מחבירו, מ"מ כאן שיש לו ממש מים בביתו קשה להתיר). אמנם דעת הגריש"א (לשכנו תדרשו אות כט) להקל בזה, וצ"ע למעשה. (אמנם יתכן שאם נתקלקל לו הברז שרוחץ בה כליו אולי גם הגרשו"א יודה להקל, שהרי בזה הוא טירחא גדולה להביא מים מברז אחר ולרוחץ כליו, או להביא הכלים להברז ההיא, והגרשו"א מיירי בברז מים לשתייה, כמבואר בלשונו ע"ש).

תיקוני דלתות ומנעוליים, מערכת אזעקה, ורהיטי הבית - מותר לתקן כל קלקול שיש בדלת הכניסה לבית או במנעול, המונע סגירת הדלת כתיקונה, במקום שיש חשש של גנבים, וכל זה מותר אפילו ע"י מעשה אומן (שו"ע סי' תק"מ סעי' ה'). ולכן מותר גם לתקן את האזעקה (alarm) (שש"כ פס"ו סי"ז ושו"ת באר משה ח"ז סי' צ"ח). אבל אין להקל להחליף או לתקן מנעול כשיש רק קשיים בפתיחתו (הגרשו"א בלשכנו תדרשו אות מח). ואם נתקלקלו לו דלתות חדרי הבית בפנים או רהיטי הבית אין היתר לתקנם מעשה אומן, ורק במעשה הדיוט מותר לצורך המועד, כגון שהקלקול מכער את הבית (חווה"כ פ"ח סעי' כ"ב ובהוספות).

תיקוני מים חשמל גז תנור אפיה מיקסר מקרר - מבואר בשו"ע סי' תק"מ סעי' ז' דכל מכשירי אוכל נפש מותר לעשותן בחוה"מ, ומבואר בפוסקים דאפילו במעשה אומן שרי, אבל דוקא בלא כיון מלאכתו במועד (משנ"ב שם סק"ח).

ועפ"ז יש להתיר לעשות בעצמו או ע"י פועל תיקוני חשמל מים (ואף ברז מטפטף מותר לתקן בחוה"מ - חווה"כ בהוספות ותיקונים עמ' תמ"ז) וגז, וכן מכשירי חשמל שונים המשמשים לצורך אוכל נפש, כגון מקרר, מיקסר, תנור אפיה, מיקרוגל, וכל כיוצא באלו (פשוט, וכ"ה באחרונים). וכמו"כ אם נתקלקל האור בחדר האוכל, מותר לתקנו (במס' יומא דף ע"ד ע"ב מבואר דסומא שאינו רואה את האוכל אינו שבע ממאכלו ואמרינן שם דהאוכל בלילה לא יאכל אלא לאור האבוקה, ועי' במרדכי ספ"ב דביצה סי' תרפ"ד שכתב בשם רבינו אבי העזרי דלר' יהודה דמתיר מכשירי אוכל נפש ביו"ט הוא הדין דשרי לכחול את העין ביו"ט דנפשו עגומה עליו וקצה באוכל, כדאמרינן האי מאן דאית ליה סעודתא לא ניכליה אלא ביממא, ומבואר מכל זה דהאור במקום האכילה בכלל מכשירי אוכל נפש הוא, וא"כ לפי זה הכי נמי דשרי בחול המועד לתקן את האור במקום האכילה אפילו ע"י מלאכת אומן, דמכשירי או"נ שרי אפילו ע"י אומן. וכ"כ בשלמי תודה עמ' תתמו שכן הסכים הגר"נ קרליץ שליט"א, והוסיף דאף דיכול להדליק נר ולאכול לאורו, מכל מקום היום בזמנינו לאכול לאור הנרות לחוד מיקרי חשוך, דאין רגילים לאור זה, ושפיר מקרי לצורך אוכל נפש).

וכאמור, אין ההיתר אמור אלא בלא כיון מלאכתו לעשותו במועד, אבל אם היה באפשרותו לתקן לפני המועד ובכוונה השאירו למועד משום שאז זמנו פנוי וכדו', אין היתר לתקן במועד.

כשיכול לשאול מכשירים הנ"ל משכן - כתבו הפוסקים דאף אם באפשרותו לשאול כלים אלו משכן, אין חייב לעשות כך, ויכול לתקנו כרגיל.

קונטרס חולו של מועד

תשובה. להלכה נראה להתיר אך למעשה צ"ע, עי' בפנים התשובה.

בדין זה מצינו לכאורה סתירה בשו"ע, דהנה בסי' תקל"ה סעי' א' מבואר דמותר לפנות דירתו וכליו ולהביאם לדירה אחרת בחוה"מ אף שהוא לצורך שלאחר המועד, [אם הוא עושה כן בצנעא], ע"ש. הרי שהתירו טירחא גדולה כפינוי דירה שלימה ולהביאה לדירה אחרת שלא לצורך המועד, ולכאורה מוכח מזה דזה לא מקרי עדיין טירחא שאסרו במועד. כמו"כ מצינו בשו"ע בהל' סוכה (סי' תרס"ו סעי' א' ובנו"כ שם) דלא יסתור סוכתו ביום השביעי שחרית משום דאי איקלע ליה סעודתא צריך לאכול בגוה, ומשמע דלולי טעם זה הי' מותר, אף דלכאורה יש בזה משום טירחא לסתור הסוכה. ומאידך בשו"ע סי' תקל"ח סעי' ה' מבואר דמי שיש לו סחורה שאם לא יהפכה ממטה למעלה תתקלקל מותר להפכה בחוה"מ משום דבר האבד, ומשמע דלולי טעם זה דדבר האבד אסור משום טירחא. וראה לשון הר"י מפרי"ש (מו"ק י"ב: ד"ה שמעינן) "שמעינן מהכא שאין לו לאדם לטלטל כליו הכבדים או יין או חטים או פירות שלו ממקום למקום כשהן במקום המשתמר משום טירחא דאסיר בחולא דמועדא".

ועכ"פ צ"ע ליישב הדברים מהו הטירחא שאסרוהו בחוה"מ ומהו הטירחא שהתירו במועד, וכבר אמרו בגמ' הלכות חוה"מ עקורות הן. הנהגה בשש"כ (פס"ו הע' פ"ד) מביא מהגרשו"א שהסתפק במי שהולך לבית הוריו לימים האחרונים של החג אם מותר לסדר ביתו, וכן אם מותר לסדר חנותו בערב יו"ט האחרון דנמצא דטורח לצורך אחר המועד, ונשאר בצ"ע. ובשו"ת שבט הלוי (ח"ו סי' ס"ז) אכן הכריע לאיסור, והביא רא"י מדברי השו"ע בסי' תקל"ח ה"ל.

אמנם צ"ע ממה שכתב בשו"ע לענין פינוי חפצים, ואכן ראיתי בס' פירות האילן על הל' חוה"מ (סי' תקל"ה) שמתמה על דברי השבט הלוי, ועי' גם בקובץ דרכי הוראה (ח"ג עמ' ט' הע' 12) [ומה שרוצה לתרץ בס' חיכו ממתקים על הל' חוה"מ עדיין צ"ע].

וראה בשו"ת שבט הקהתי ( ) ובשו"ת אבני ישפה (ח"א סי' ק"ו) שדנו בנידון אם מותר להחזיר כלי הפסח לארון בחוה"מ, והשיבו להתיר אף שהוא לצורך חול, וראייתם מדברי השו"ע בפנינוי הבית ומדינא דלא יסתור סוכתו, וכמשנת"ב.

שאלה. האם מותר לנעוץ מסמר בכותל לצורך תליית תמונה בבית, או בסוכה.

תשובה. אם אין הדבר נחוץ מן הראוי להמנע מכך.

הנה נעיצת מסמר בכותל הרי הוא מעשה הדיוט (ועי' שו"ת או נדברו חי"ג סי' ס"ג אות ב' ודבריו צ"ע) ושרי לצורך המועד, אך יש לעיין אם יפוי הבית נחשב צורך המועד, והנה בשו"ע (סי' תק"מ סעי' ב') איתא דמותר להסיר גבשושית שבבית, והטעם כתב במשנ"ב בשם פמ"ג כדי שלא יתקל, וכבר כתב כן הב"י בשם רי"ו, ומקורו מרש"י שעל הרי"ף (ד. ד"ה אדעתא) וכן פירשו בשיטה למהר"י מפאריש (י: ד"ה שקל מוליא) ומאירי (י: ד"ה המשנה פני שדהו). ובס' מעדני שבת (סי' י"ט סעי' כ"ג אות א') כותב עוד טעם "דיפוי הבית חשוב צורך המועד, ושרי מעשה הדיוט".

ולכן פסקו הגרי"ש אלישיב שליט"א (לשכנו תדרשו אות צב) ושו"ת באר משה (ח"ז סי' ק"ו) דמותר לתלות תמונה, ובפרט בסוכה נדחשב גם לצורך מצוה. ומאידך בחוה"מ (פ"ח סעי' י"ט) מביא בשם בעל האג"מ זצ"ל לאיסור, והוסיף (בחוה"מ בהוספות) בביאור הדבר דיש לחלק בין מצב המעדני שבת שיש כבר דבר המכער הבית דמותר לסלקו שלא יהא מכוער, ומשא"כ לעשות פעולות שמטרתן ליפות עוד יותר את הבית שגם בלא"ה אינו מכוער מנ"ל דמותר, ועכ"פ מידי ספיקא לא נפקא, ולכן כשאין הדבר נחוץ מן הראוי להמנע מכך.

שאלה. ההולך להתאכסן בערב יום טוב האחרון (שביעי של פסח או שמיני עצרת) בבית הוריו, האם מותר לו לסדר הבית קודם שיוצא מביתו, שהרי לא יהי' שם בביתו ביו"ט ונמצא דטורח שלא לצורך המועד.

פרק י"א – תיקון בגדים

בקיאים, אמנם למעשה קשה להקל נגד הרמ"א עי' גם בחוה"מ"ע עמ' רחצ).

ולכן כפתור שנפץ מהבגד ויש צורך לתופרו, יתפרנו בשינוי. ואופן השינוי, אם יש בה ארבעה נקבים יתפרנו רק בכ' ובאלכסון (שו"ת באר משה ושלמי תודה סי' פ' אות ב'). ואם יש בה רק שני נקבים יתפרנו באופן רפוי ביותר, ולא מהודק לבגד כרגיל (הגריש"א בלשכנו

תפירת בגד שנקרע – השו"ע (סי' תקמ"א) מחלק בין אומן לסתם בני אדם, דאומן הבקי בתפירה צריך לשנות, וסתם בני אדם שאינם בקיאים אין צריכין לשנות, שהרי אין עושין התפירה בצורה אומנותית. וכתב הרמ"א דכל אדם יחמיר על עצמו לתפור בשינוי כי בימינו רוב בני"א הם בגדר אומנים לגבי תפירה (ובס' חוה"מ אנגלית עמ' 14 מעיר דכהיום לכאו' הגברים אינם

קונטרס חולו של מועד

תפירת בגד של קפון שנקרע - מותר לתקן בשינוי,
גם בגד של קטן שנקרע או שכפתור נתלש ממנו, גם
אם אין לקטן צורך בבגד המתוקן, אלא שאביו או אמו
יתביישו לצאת אתו לרחוב בבגד קרוע (שש"כ פס"ו סנ"ב
בשם הגרשז"א זצ"ל).

תדרשו אות צ"ד, וצ"ע על מה שמביא בשמו בשו"ת אבני ישפה
ח"א סי' ק"ט אות ב'. וראה בס' חיכו ממתקים עמ' ר"א שהביא
מהגריש"א שצריך שיראה לרואה שתפרה בשינוי). או שיתפרנו
קצת שלא במקומו הראוי (חיהמ"כ עמ' ש"ב בשם בעל
שבט הלוי).

**ע"י גוי - באופנים שאסור לתקן ולתפור, אסור גם על
ידי גוי (שו"ע סעי' ד'), ובאופנים שמותר ע"י שינוי, גם
אם עושה ע"י גוי צריך הגוי לשנות.**

פרק י"ב - דיני כתיבה בחוה"מ

**ולכן מי שהולך לקנות צרכי המועד, מותר לכתוב
רשימה כדי לזכור מה עליו לקנות, ואין צריך לשנות
כלל (שש"כ פס"ו סעי' י"א שו"ת אול"צ ח"ג פכ"ד סי' ז'). ועי'
מש"כ בזה בס' חיכו ממתקים עמ' רנ"ב, ואין דבריו נראין).**

**כשקונה האם מותר לכתוב ש"ק, אם זה לצורך
המועד ואין לו מזומנים, מותר (שש"כ שם, וע"ש בהערות
שמסתפק באופן שיש אצלו מזומנים רק מטעמים שלו רגיל
לשלם בש"ק אם חיוב עליו לשלם מזומנים).**

**כתיבה לצורך צדקה - כגון הגבאי לכתוב הנדרים
ונדבות, מותר. ולכתוב קבלה אם יש צורך בזה מותר
(עפ"י המבואר בשו"ע סעי' ה', וכ"ה בשו"ת באר משה ח"ז סי'
ל"ח, ויד במועד פ"ז סעי' מ"ח בשם הגרמ"פ. ובלשכנו תדרשו
אות עב כותב בשם הגריש"א שיכתבו בשינוי).**

**כתיבה לצורך השבת אבידה - מי שנאבדה לו
אבידה מותר לכתוב מודעות ולתלותם כדי שידע
המוצא להחזיר לו האבידה. וכן מותר למוצא אבידה
לכתוב מודעות על דבר המציאה, כי אפשר שהאובד
נמצא במקום זה רק בימי החג (עפ"י המבואר שם בשו"ע
ובמשנ"ב, וכ"ה בשש"כ פס"ז ס"ז. ובאורחות רבינו ח"ב עמ'
קכ"ה בשם בעל הקה"י זצ"ל לכתוב בשינוי).**

**הכלל: יש להבחין בין כתיבה מעשה אומן וכתיבה
מעשה הדיוט.**

**מעשה אומן היינו כתב מרובעות ולא דוקא אשורית,
כתיבת גרפית וכיו"ב.**

**מעשה הדיוט היינו אותיות כתב רגילות משיט"א
(סקריפט). ומ"מ אם יש לו כתב מהודר מאוד וכותבן
בצורה נאה במיוחד יש מקום להחמיר דהוי מעשה
אומן (עי' ביה"ל בשם המו"ק).**

**הדין: מעשה אומן מותר רק בדבר האבד, או לצורך
רבים שבמועד.**

**מעשה הדיוט, מותר לכל צורך המועד, ולצורך רבים
אף שלא לצורך המועד (כ"ז מבואר בשו"ע סי' תקמ"ה).**

**אם צריך שינוי: כתב השו"ע סעי' ז' "כל הדברים
שמותר לכתוב אפילו בלא שינוי מותר, וכל מה שאסור
לכתוב אפי' ע"י שינוי אסור". [ורק באיגרות שלום מצינו
מח' בפוסקים אי מותר לכתוב בחוה"מ ולכן כתב הרמ"א דנוהגין
לשנות, וצ"ע על הס' חוהמ"כ ופסק"ת שכתבו לשנות בכל
הדברים שמותר לכתוב, וצינו מקור מדברי הרמ"א והמשנ"ב
בסעי' ז', ולא דקו, דזה מיירי באיגרות שלום ולא בשאר צורך
המועד דלא מבואר בשום פוסק שצריך לשנות, שו"ר שכבר
עוררו בזה].**

קונטרס חולו של מועד

מצא מעות בספר ורוצה להגיהו – אם ניתן להסתפק בציון מסוים על המקום הצריך תיקון והתיקון יעשה לאחר המועד יש לנהוג כן, אבל אם מגיה מהבנתו וסברתו בהנלמד, והטעות או התיקון עלולים להשתכח ממנו עד לאחר המועד, מותר לכתוב ההגהה בחול המועד (ט"ז סק"ג). ונראה דאף שאין מגיה מדעתו אלא היא הגהה פשוטה ביותר, אלא שחושש שמא ישכח מלהגיהה אחר המועד דמותר (נ"ל).

רוצה ללמוד בספר מפויים ואין מספיק ספרים בביהמ"ד – מותר לעשות צילום-קאפי במועד (ברמ"א ס"ב ובמג"א ובמשנ"ב שם דמותר להעתיק לעצמו, וכ"ש דמותר לעשות צילום דבמחלוקת שנוי' אם יש בזה איסור עי' בסמוך בתשובה).

ואם לא ימצא הספר אחר המועד – מותר להעתיקה אפי' שלא לצורך המועד מטעם דהוי דבר האבד (שו"ע סעי' ט').

כתיבה לועזית – שכותבים בצורה יפה (אותיות גדולות) דינם ככתב אומן, אולם כתיבה פשוטה (כתב מחובר) דינה ככתיבה רגילה ומותרת לפי גדרי ההיתר שנתבאר (עי' ח"י חת"ס על גליון השו"ע שאסר כתיבת לע"ז מאחר ונחשב לכתב דאורייתא בשבת, אולם הבה"ל ס"ה ד"ה אפילו הביא מהמו"ק לחלק בין כתיבה יפה שלאינה יפה, וע"ש שכתב דאין למחות במקילין לכתוב בכתיבת לע"ז אפילו בכתיבה יפה אם לא לצורך גדול).

אופנים שמותר לכתוב אם מותר לכתוב אף בפהרסיא – מדינא מותר לכתוב בחוה"מ אפילו בפהרסיא, ומצינו מגדולי ישראל שהחמיר על עצמו שלא לכתוב חידו"ת שלו רק בצניעה (עי' שו"ת שבט הקהתי ח"ד סי' קמ"ז שהעלה להתיר והביא דהחזו"א לא כתב חידו"ת רק בצניעה, וכתב דמסתמא דרק מחומרא החמיר על עצמו, ע"כ).

כתיבה במחשב, כתיבה ע"ג פלאפון (text message), **הדפסה במדפסת** – הנה עצם הכתיבה ע"ג המחשב ופלאפון בלי הדפסה אינו כלום, כי אינה רק נקודות אלקטרוניות שנראין כאותיות, ומותר מעיקר הדין אף שלא לצורך המועד (שולחן שלמה הל' חוה"מ

כשצריך לחתום על קבלת דואר – במידה שיתכן שיש בזה צורך המועד או שהוא דבר האבד שאם לא יחתום ויקחנה עתה עלולה להיות מוחזרת לשולח, וכיו"ב, מותר (חוה"מ"כ עמ' ריט וכ"ה ביד במועד פ"ז אות נ"ז בשם הגרנ"ק).

קרב על עוגה – הוי כתב שאינו מתקיים, ומותר (עי' פסק"ת עמ' נב וחוה"מ"כ עמ' רכג).

ילדים לצייר בעצמם ציורים – אם לא הגיעו לחינוך פשיטא דמותרים, הגיעו לחינוך לכאורה למה יאסור דהא הם מתענגים בכך והרי זה לידם צורך המועד, וכ"כ בחוה"מ"כ (פ"ו סעי' פ"ד). אמנם ראיתי מביאים בשם הגרי"ש אלישיב שליט"א והגר"נ קרליץ שליט"א לאסור (עי' חיכו ממתקים עמ' רנ"א), וצ"ע למה (דהלא אף אם יציירו יפה מ"מ לכדי מעשה אומן בודאי לא יגיע, וראיתי בשו"ת אבני ישפה ח"א סי' ק"י שמחדש בהסבר דברי הגרי"ש"א דחיישנין שכשיגדל או יעשה מעשה אומן ולכן אסור גם בקטנותו, וכדמצינו בעירובין לגבי כוס שהחיינו ביה"כ, וצ"ע).

כתיבת חידושי תורה – נפסק בשו"ע (סעי' ט') דמותר לכתוב חידושי תורה בחוה"מ, והטעם שמא ישכח. והט"ז כתב דבלא טעם שכחה יש להתיר כיון שבכל עת ורגע מוטל על האדם לעמול בתורה ולחדש בה כפי יכולתו אין שייך לומר ימתין עד אחר יו"ט ואז יכתוב החידוש דאותו זמן יהיה עליו חיוב אחר דהיינו שיחדש אח"כ חידושים אחרים ואם יתעכב בכתיבת החידושים שלמד בתוך המועד יצטרך ללמוד שנית מה שלמד כבר ולהזכיר מה שחידש מכבר וזה יבטלנו מלימוד חידושים אחרים באותה שעה ואין לך דבר האבד גדול מזה". והעיד על חמיו הב"ח שכתב חיבוריו בחוה"מ. ומ"מ יכתבנו רק במעשה הדיוט, אך אין צריך לשנות וכנ"ל.

אמנם מצינו להרבה מגדולי ישראל שלא כתבו חידושיהם בחוה"מ, אך אין זה אלא ממדת חסידות כי מדינא מותר (עי' בפסק"ת אות ט"ז מה שהביא בזה באריכות, וע"ש שהביא שהחזו"א כן כתב בחוה"מ, ובס' מאיר עיני ישראל מובא שהחפץ חיים כתב חידושי בחוה"מ, והתרעם על רב אחד שהעיר לו על כך).

קונטרס חולו של מועד

יה

לשלוח פקס' בחוה"מ, לעשות צילומים (קאפי"ס)

— מותר לשלוח פקס' אם היא לצורך המועד, וכן מותר לעשות צילומים (=קאפי"ס) אם צריך לכך בחול המועד (שש"כ פס"ו סעי' ל', ועי' חוה"מ"כ שם. ולכאורה יש לומר שזה תלוי במח' הא"ר והא"א הנ"ל לגבי הדפסה במחשב, וא"כ לכאור' הי' מן הראוי להימנע מלעשות כן אף לצורך המועד וכמו שנתבאר לעיל, מ"מ ע"י בשולחן שלמה סי' תקל"ז הע' ה' שכתב לגבי פקס' "דליכא שום נפק"מ איזה כתב יוצא דאינו אלא צילום", וכנראה דס"ל דצילום עדיף טפי מחותמת שאסר הא"ר, דכחותמת הוא ממציא עכשיו החתימה על הנייר, ומשא"כ בצילום שאינו רק מצלם ממה שכתוב כבר ע"ג נייר, וצריך ביאור החילוק. ועי' בפסק"ת הע' 16 שמחלק באופן אחר, וגם דבריו צ"ב).

לצלם תמונות במצלמה בחוה"מ - אם לא יהי' לו

הזדמנות לעשות תמונה כזאת לאחר המועד, מותר לעשות תמונה, [ובפרט במצלמה דיגיטלית]. אך אסור לפתח התמונות בחוה"מ (שש"כ פס"ז סי"ט בשם הגרשז"א, לשכנו תדרשו בשם הגריש"א. ודעת הגר"מ פיינשטיין זצ"ל בקו' פסקי חוה"מ להתיר הצילום בכל ענין שלדעתו כל שמתענגים בעצם עשייתו מותרת בחוה"מ אף שאינה לצורך המועד, ועי' גם בקובץ דרכי הוראה בתשו' בעל מנחת אשר. ומאידך החזו"א והגר"ז אסרו זאת משום שלדעתם יש בזה משום איסור כתיבה או צביעה קובץ מבקשי תורה הל' חוה"מ בשם הגר"ח קנייבסקי שליט"א. ולכאור' ס"ל דזה לא חשיב דבר האבד, דאין זה הפסד ממון ולא חשיב פסידא אלא מניעה מלהנציח איזה דבר, עי' שלמי תודה עמ' תתנג. ובס' חשוקי חמד עמ"ס יומא כותב לאסור מטעם אחר, שהרי כהיום אפשר להרכיב תמונה במחשב ונראה ממש כתמונה אמיתית, ולכן אין היתר לצלם בחוה"מ שהרי יכול להנציח המאורע אחר המועד ע"י המחשב, אך הדברים מחודשים ואכמה"ל.

והנה כל הנידון היא במצלמה הרגילים, אבל במצלמה דיגיטלית נראה דלכו"ע מותר לצלם לצורך המועד שהרי זה דומה ממש לכתיבה ע"ג המחשב שנתבאר שאין בזה כלום שזהו רק צירוף של כמה אותיות אלקטרוניות, וה"ה ממש במצלמה דיגיטלית).

עמ' ק"צ הע' ה', שו"ת באר משה ח"ז סי' ל"ט, שו"ת יבי"א ח"ח סי' מח, ועוד, ועי' מבקשי תורה ח"ב עמ' תע"ג, חוט שני על הל' רבית בקובץ ענינים שבסוה"ס, שו"ת שבט הלוי ח"ו סי' ל"ז סוף אות א', שו"ת באר שרים ח"ה סי' כ"ה אות ג' וספר המחשב לאור ההלכה. וע"ש בשולחן שלמה דאף אם כותב במהירות אין בזה איסור ואינו נקרא מעשה אומן, דכיון דהתוצאה שווה בין אם תיעשה ע"י הדיוט ובין ע"י אומן ולכן הכתיבה אינה נחשבת למעשה אומן, רק ההבדל הוא במהירות בה נעשה הדבר דהאומן עושה אותו במהירות להבדיל מההדיוט שעושה באיטיות). אך להדפיס במדפסת (פרינטער) תלוי במח' הפוסקים, ואין להקל רק לצורך דבר האבד או צרכי רבים, ומן הראוי להימנע ככל האפשר גם כשנעשה לצורך המועד (הנה נחלקו הא"ר והא"א להגה"ק מבוטשאטש אם כתיבה שהיא בעצם מעשה הדיוט אך התוצאה היא מעשה אומן, אם היא מותרת בחוה"מ, דדעת הא"ר סי' ת"ס סק"ו בשם ספר האמרכל דאזלי' בתר התוצאה, ולכן כתב דאסור לחקוק במיני מאפה באמצעות דפוס המיוחד לכך אותיות או ציורים, למרות שהפעולה עצמה הינה פעולת הדיוט, לחיצה לבד. ומאידך בא"א תנינא סי' תקמ"ה כותב לגבי לחתום באמצעות חותמת דפשיטא דהו"ל מלאכת הדיוט ומותרת בחוה"מ, הרי דלמרות דהתוצאה היא כתיבת אומן, מ"מ מותר כיון שהפעולה היא רק פעולת הדיוט. ולמעשה נראה כיון דהוא מח' הפוסקים מן הראוי להימנע מפעולות אלו אף שהם לצורך המועד, זולת במצב של דבר האבד או צרכי רבים, וכ"כ בחוה"מ"כ פ"ו סעי' צ' (במוסגר). ולשמור חומר על דיסק יש מי שאוסר בזה משום בונה, ולא הותר רק לצורך המועד או דבר האבד (הגרשז"א בשש"כ פס"ו הע' רי"א ובתקו"מ, וז"ל: הזנת מחשב בנתונים אשר נרשמים על הדיסקט, אסורה בחוה"מ אם אינה לצורך המועד או דבר באהבד, כיון שיש בה משום איסור בונה אם הדברים חשובים וראויים להשתמש בהם הרבה זמן, כיון שדיסקט רגיל אין לו כל ערך ורק עם רישום האותיות האלקטרוניות נבנה הדיסקט שמתקיים תמיד, ע"כ. ובס' שולחן שלמה שם העיר הכותב דיש לדון לפי"ז להתיר לכתוב ע"ג דיסקט שכבר מלא בחלקו, או ע"ג הדיסקט הקשיח אשר בודאי כבר נצאים עליו תוכנות וכדו' משום דבכה"ג אי אפשר לחושבו כבונה, אלא כמוסיף על הבנין דאסרינן רק במחובר לקרקע).

קונטרס חולו של מועד

פרק י"ג – לעשות מלאכות קלות בלי טירחא כלל שלא לצורך המועד

אמנם במאירי (מו"ק סוף יח:) מפורש הדבר להחזיר, וכן מוכח מעוד ראשונים (עי' חוהמ"כ פ"ב הע' כ"ד. ובשו"ת שבט הלוי (ח"ו) ביאר משום דהוצאה מלאכה גרועה היא, וגם הרי אין בה טורח ושיהוי. וכן הוא מנהג העולם (כן השיב הגרש"א זצ"ל לשואל מובא בשלחן שלמה סי' תקי"ח הע' ד), וי"א שהנזהר מלטלטל שלא לצורך כלל תבוא עליו ברכה (הגר"ש"א בלשכנו תדרשו אות לח, שו"ר בהליכות שלמה מועדים ח"ב שכתבו שכמדומה שגם הגרש"א לעצמו החמיר).

הדלקת אש בפתם שלא לצורך המועד – הגרש"א זצ"ל (מובא בחוהמ"כ עמ' ל"ה וע"ש שהוכיח כן מעוד פוסקים) אמר שאין שום סברא לאסור הדלקת גפרור בעלמא (אמנם בס' לשכנו תדרשו אות י"ד מביא מהגר"ש אלישיב שליט"א לאסור, וצ"ע).

לדבר במלפון שלא לצורך המועד – מותר מטעם הנ"ל כיון שאין בזה טירחא (בס' שלמי תודה סוכות עמ' תתנא הביא בשם הגר"ק שליט"א לאסור, אך הגר"ק שליט"א כתב לו דיתכן דמותר כיון שאין בה טורח. וכן מתיר מטעם זה בחוהמ"כ הוסו"ת אות רצא מטעם דהעיקרון באיסור מלאכה הוא רק מלאכת טורח ושיהוי, ועי' גם בס' זכרון להגרש"ז אויערבאך זצ"ל מבקשי תורה חוה"מ עמ' תק"י).

הקדמה – הנה העקרון באיסור המלאכה בחול המועד הוא "משום טירחא" (ראה גמ' מו"ק דף ב' דלא אסיר בשום מלאכה אלא משום טירחא. ובספר יראים השלם סוף סי' ד"ש כתב בזה"ל: "מדתלי תלמוד איסור חוה"מ בטירחא למדנו דלא מיתסרא אלא מלאכת טורח הלכך... מלאכה מועטת בביתו מותרת", וראה עוד בחוהמ"כ פ"ב סעי' ט' באריכות. ואף שמבואר בשו"ע סי' תקמ"ז סי"ב ובמשנ"ב סקכ"ה דאסור לתלוש עשבים או עלין בחול המועד שלא לצורך המועד, אף שאין בה טורח, מיישב בשו"ת המבי"ט סי' ר"נ ועוד אחרונים עי' חוהמ"כ עמ' לו דכיון דמלאכת הקצירה בעיקרה היא מלאכה שיש בה טורח, אף שבמיקרה הנוכחי נעשית ללא טורח, מ"מ אסור). וכן מלאכה שמטבעה נעשית ב"שהוי" כלומר שלוקח זמן לעשותה, הרי היא גם כן מוגדרת בגדר טירחא (ראה אשל אברהם בוטשאטש סוף סי' תקל"ג, וכ"ה בחוהמ"כ בשם הגרש"א ע"ש עור), ואמנם דנו משום כן הפוסקים בכמה מלאכות שאסורים בשבת ויום טוב אף דלית בהו שום טירחא אם אסור בחוה"מ שלא לצורך, ונעתיק כאן כמה עניינים הנוגעים למעשה.

הוצאה שלא לצורך – בשו"ת עמודי אור (להג"ר יחיאל העליר סי' ל"ה) העלה שאסור להוציא לרה"ר בחוה"מ, ועפ"י מיישב כמה סוגיות בהל' סוכה באופן נפלא. וכן החזו"א (מובא בעובדות והנהגות) החמיר על עצמו ודעתו בפשיטות דאסור, והי' בודק כיסיו קודם שיצא, (וזהו חידוש נוסף דזהו דבר שאין מתכוין וכו'. וע"ע בביה"ל סי' תקל"ו ד"ה ומותר).

ברוך רחמנא דסייע